

PICTORUL NICOLAE GRANT (1868-1950) – VLĂSTAR DIN NEAMUL GOLEȘTILOR

Numirea scoțianului Robert Gilmour Colquhoun¹ în calitate de consul al Marii Britanii în Principate, dincolo de consecințele politice, a avut ca urmare punerea Țărilor Române pe harta curiozității britanice.

Tânărul scoțian Effingham Grant (1821-1892), pe care consulul Marii Britanii l-a ales în 1837 ca secretar, era un bun cunoscător al limbilor franceză, germană, italiană, greacă și română. Familiile scoțiene Grant și Colquhoun erau înrudite, ceea ce explică numirea lui Effingham Grant în postul diplomatic de la București, într-o vreme în care astfel de numiri se datorau, în mare parte, relațiilor sociale și clientelare din metropolă. Se pare că în cazul lui Effingham Grant, numirea aceasta nu a exclus criteriile meritore, potrivit informațiilor din corespondența lui Robert Gilmour Colquhoun.²

Mai mult decât atât, Effingham Grant a fost fratele domnișoarei Mary Grant, care a devenit soția lui C.A. Rosetti și al cărui rol în revoluția din Țara Românească a fost mitologizat în *Principautés danubiennes. Madame Rosetti 1848* (1853). A fost cea care a rămas în simbolistica istoriei naționale ca România revoluționară, portretizată de pictorul pașoptist Constantin Daniel Rosenthal, în 1850, la Paris, tablou ce s-a regăsit în toate manualele de istorie.³ Această dublă memorializare a făcut din soția lui C.A. Rosetti o eroină romantică și națională – un fel de Marianne româncă – al cărei nume este purtat de străzi și școli din București și din alte părți ale țării.

Nu după mult timp petrecut în Țara Românească, Effingham Grant a dovedit o mare dorință de identificare și integrare în

* Muzeograf, Muzeul Viticulturii și Pomiculturii Golești

¹ Robert Gilmour Colquhoun (1805-1870) a petrecut 24 de ani în București (1834–1859) și a fost o personalitate puternică a vremii, ale cărei merite au fost recunoscute de guvernele englez și otoman și recompensate prin diverse ordine și medalii. A fost martor la revoluția din Țara Românească.

² Angela Jianu, *A Circle of Friends – Romanian Revolutionaries and political Exile. 1840-1859*, Brill Publishers, Leiden, „Balkan Studies Library”, 2011, p. 19-20.

³ Dan Grigorescu, *Trei pictori de la 1848*, Editura Meridiane, București, 1973, p. 78.

societatea românească, ceea ce l-a determinat pe consulul general Robert Gilmour Colquhoun să afirme că „s-a descurcat foarte bine în situații delicate, cum au fost evenimentele din 1848 și 1849”.

Prin căsătoria cu Zoe Racoviță⁴, Effingham Grant a intrat în rândurile înaltei societăți bucureștene și a fost cel care a întemeiat prima familie aristocratică engleză din principatul muntean, îndeaproape înrudită prin alianță cu vestitul neam al boierilor din Golești. Soții Grant au avut mai mulți copii, dintre aceștia s-au remarcat: Robert⁵, Constantin (Dinu) și Nicolae.

Nicolae Grant s-a născut la 21 aprilie/9 mai 1868, în conacul Belvedere din București, care a aparținut străbunicului său din partea maternă - marele logofăt Constantin (Dinicu) Goleșcu (1777-1830) - fiind ultimul copil al soților Zoe, născută Racoviță și Effingham Grant.

Soții Grant nu au locuit exclusiv în țară și nici în conacul Belvedere, ci au petrecut mulți ani în Franța, unde mai toți copiii și-au făcut studiile primare, liceale și superioare.

Excepție nu a făcut nici Nicolae Grant, care și-a făcut primele studii la pensionul Winter din Neuilly (1874-1876), la liceul din Tours (1876-1878), apoi la Montpellier. Reîntors în România, și-a continuat studiile în particular.

Cea care i-a deschis cariera artistică lui Nicolae Grant a fost Maria Rosetti (1819-1893), soția marelui om de stat și revoluționar de la 1848, C.A. Rosetti (1816-1885), care i-a dăruit în 1876 o cutie cu acuarele. În anul școlar 1884-1885 Nicolae Grant a frecventat, timp de șase luni, Școala de Belle-Arte din București, unde i-a avut ca dascăli pe Theodor Aman și pe Gheorghe Tătărescu. A fost coleg cu viitorii pictori Nicolae Vermont, Ipolit Strâmbu, pentru a pomeni doar doi dintre ei. Atunci Nicolae Grant a realizat prima sa lucrare, *Conacul de la Belvedere din București*, aflată în prezent în patrimoniul Muzeului Golești.

Pentru a-și completa studiile, Effingham Grant a fost de acord să-și trimită băiatul în Franța. Astfel, Nicolae Grant a plecat în vara lui

⁴ Zoe Racoviță (1827, Golești - 9 noiembrie 1892, București) a fost fiica lui Alexandru Racoviță (1773-1853) și a Anicăi Goleșcu (1805-1878), singura fiică a marelui cărturar Constantin (Dinicu) Goleșcu (1777-1830) și a Zincăi Goleșcu (1792-1879). Alexandru Racoviță a îndeplinit funcția de ispravnic al Craiovei, între anii 1834 și 1848, iar în timpul revoluției de la 1848 din Țara Românească a deținut funcția de președinte al Comisiei proprietății.

⁵ Nicolae Noica, *Inginerul Robert Effingham Grant* în „Magazin istoric”, anul XLII, serie nouă, nr. 10 (499), octombrie 2008, p. 62.

1885 și s-a înscris mai întâi la Școala de Arte decorative, unde, sub îndrumarea lui Hector Lemaire, s-a pregătit pentru concursul de admitere la Școala de Belle-Arte. A reușit la examen, fiind repartizat la atelierul maestrului Jean-Léon Gérôme (1824-1904).

Un an mai târziu, la 18 ani, Nicolae Grant a expus pentru prima oară la Salonul Artiștilor Francezi din Paris, un efect de lampă în sepia, inspirat din școala olandeză și pictat în salonul mătușii sale, Maria Rosetti.

Până în 1893, când pictorul Nicolae Grant a expus câteva pânze la Ateneul Român, acesta a călătorit în toată Franța. La această expoziție pictorul a expus mai multe lucrări, printre care o natură moartă în ulei reprezentând vișine împrăștiate pe o față de masă albă, tabloul fiind încadrat el însuși într-o ramă albă. Această lucrare l-a impresionat pe Nicolae Grigorescu care „[...] *felicitându-l pe tânărul artist, îi suflă la ureche că-l apreciază mai mult decât pe ceilalți colegi ai săi. Măgulit de aceste cuvinte de laudă și drept recunoștință, Nicolae Grant i-a oferit în dar acest tablou marelui artist, care i-a dăruit în schimb una din renumitele sale țigănci*”⁶.

După această expoziție, Nicolae Grant a plecat în Bretania, unde a pictat numeroase tablouri, dintre acestea amintesc doar două: *Trei bretoni* (1894-1904) și *Bretone la râu* (1900-1905). Nicolae Grant nu a fost singurul pictor român atras de frumusețea zonei. Primul dintre artiștii români care s-a lăsat sedus de frumusețea orașului medieval Vitre a fost chiar Nicolae Grigorescu, care a pictat acolo între anii 1878 și 1887. Drumul deschis de Nicolae Grigorescu a fost urmat, până către 1940, și de alți artiști, precum Gheorghe Petrașcu, Theodor Pallady, Iosif Iser, Jean Al. Steriadi, Eustațiu Stoenescu, Elena Popea sau Rodica Maniu, care au pictat viața la țară, animația porturilor de pescari și fascinantele peisaje marine.

Operele realizate în aproximativ 20 de ani petrecuți în Franța îl vor include pe Nicolae Grant în „*rândul celor mai importanți pictori călători pe care i-a cunoscut istoria artelor românești, amintind și de afinitatea tinerilor intelectuali români față de școlile superioare de arte franțuzești*”⁷. În această perioadă, a călătorit deseori în spațiul francez.

Întors din călătorie în 1898, Nicolae Grant s-a logodit la Golești cu Alexandrina Bengescu, căsătoria având loc la biserica Kretzulescu din București. Un an mai târziu s-a născut unicul fiu, Georges, al cărui naș

⁶ Georges N. Grant, *Contribuție la viața și opera lui Nicolae Grant*, în „Museum. Studii și comunicări”, vol. X, Editura Tiparg, Golești-Argeș, Pitești, 2011, p. 34.

⁷ Doina Păuleanu, *Singularitate și reconstrucție imaginară. Pictori români în Bretania*, Editura Arcane, București, 2010, p. 261.

a fost bunicul său, diplomatul George Bengescu. În același an a expus la Salon de la Société des Artistes Français, o pictură, nr. 943 - *Fillettes aux bords de la rivière*.⁸

Nevoit să-și câștige existența în Franța, a lucrat în domeniul artei decorative, unde a realizat afișe pentru firme comerciale (Chocolat Meunier, pentru fabrica de pian „A. Bord”, reprezentând o femeie în rochie cu trenă, cântând pe claviatura unui pian cu coadă).⁹

Trebuie spus că Nicolae Grant s-a implicat în mișcarea artistică din România. A făcut parte din societatea „Ileana”, care a organizat o expoziție în 1898 și care s-a bucurat de un mare succes.¹⁰ La această expoziția au participat cu lucrări, alături de Nicolae Grant, și G. D. Mirea, Constantin Artachino, Eduard Grant (fratele său), Menelas Simonide, Constantin Pascali, Nicolae Gropeanu etc.¹¹

În 1900 s-a organizat Expoziția Universală de la Paris, unde prezența românească în standurile Grupei a II-a a fost numeroasă. Alături de Nicolae Grant au expus numeroși pictori, gravori, litografi și, nu în ultimul rând, arhitecți.¹² Cu acest prilej, pictorul Nicolae Grant a prezentat patru tablouri intitulate astfel: nr. 12 - *Le lavoire d'Eaubonne*; nr.13 - *Sur le bord de la Cagne*; nr. 14 - *Coin de Jardin*; nr.15 - *Convalescence*.¹³

Doi ani mai târziu a fost înființată Societatea „Tinerimea artistică”, fiind considerată cea mai coerentă și longevivă construcție artistică din prima jumătate a secolului XX. Această societate și-a propus să contribuie la dezvoltarea și promovarea artelor plastice din România. Cinci dintre fondatori - Kimon Loghi, Ipolit Strâmbu, Gheorghe Petrașcu, Ștefan Popescu și Frederic Storck - fuseseră influențați direct de modelele pariziene. Acestora li s-au alăturat artiști ai fostei Societăți „Ileana”, din care făcea parte și Nicolae Grant, alături de Ștefan Luchian, Nicolae Vermont, Arthur Verona,

⁸ Gabriel Badea-Păun, *Pictori români în Franța 1834-1939*, Editura Noi Media Print, București, 2012, p. 123.

⁹ *Ibidem*, p. 45.

¹⁰ Adrian-Silvan Ionescu, *Mișcarea artistică oficială în România secolului al XIX-lea*, Editura Noi Media Print, București, 2008, p. 242; Petre Oprea, Barbu Brezianu, *Cu privire la salonul „Artiștilor Independenți”*, în „Studii și Cercetări de Istoria Artei”, seria Artă plastică, tomul 11, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1964, p. 134-144.

¹¹ Adrian-Silvan Ionescu, *op. cit.*, p. 242.

¹² Laurențiu Vlad, *Imagini ale identității naționale*, Editura Meridiane, București, 2001, p. 94.

¹³ Gabriel Badea-Păun, *op.cit.*, p. 123.

Constantin Artachino, Oscar Spathe și Demetrescu Mirea. Motivați de nevoia de racordare a artei plastice autohtone la marile modele occidentale, artiștii „Tinerimii artistice” au respins amatorismul și regulile rigide ale academismului universitar.

La Salon de la Société Nationale des Beaux-Arts (SNBA) Nicolae Grant a expus, în anii 1901¹⁴, 1902¹⁵ și 1904¹⁶, mai multe lucrări.

Începând cu 1903, Nicolae Grant a deschis aproape anual câte o expoziție la Ateneul Român, iar din 1910, an în care a hotărât să se întoarcă definitiv în țară, a luat parte regulat la viața artistică românească.¹⁷ A prezentat lucrări în sala „Mozart”, la Cartea Românească, la Fundația „Dalles”, în Sala „Universul” de la New York, unde a expus din îndemnul ambasadorului Carol Al. Davila.¹⁸

În timpul Primului Război Mondial, artistul s-a aflat la București și la Câmpulung Muscel, unde a pictat o serie de portrete (*Fetele prințului Barbu Știrbey*, *Doamna Zoe N. Cuțarida*) și interioare (*Atelierul pictorului Ion Steriade*, *Saloanele lui Barbu*, *Maria și Olga Catargi*).

Stabilirea în Câmpulung-Muscel nu a însemnat izolarea de viața artistică a capitalei. Dimpotrivă, pictorul Nicolae Grant a organizat, aproape în fiecare an, expoziții în București și în alte orașe, care s-au bucurat de aprecieri, prezentând natura, costumele populare muscelene și monumentele istorice din zonă, majoritatea picturilor în acuarelă, guașe și tempera, tehnică în care a ajuns aproape de desăvârșire, dându-le vigoarea și strălucirea picturii în ulei.

După Primul Război Mondial, Nicolae Grant a călătorit în diferite zone din țară (în 1921 a fost invitat de Goga la Rășinari, unde a pictat case, străzi vechi și aspecte din viața țăranilor ardeleni; la Balcic, unde, asemenea numeroșilor artiști, a surprins pe pânzele sale frumusețea și pitorescul acestei zone¹⁹; la conacul de la Izvoru-Argeș, unde a fost invitat de verișoara sa, Elena Perticari-Davila, și a pictat

¹⁴ *Ibidem*, pictură, nr. 411 - *Coin de parc*.

¹⁵ *Ibidem*, desen: nr. 1543 - *Notre Dame de la Joie un jour de Pardon*; nr. 1544 - *Intérieur de l'église de Tréfiagat*.

¹⁶ *Ibidem*, pictură nr. 550 - *Les jeunes commères*. p. 123.

¹⁷ Petre Oprea, *Cronicari și critici de artă în presa bucureșteană în primul deceniu al secolului al XX-lea*, Editura Litera, București, 1982, p. 18; *Repertoriul expozițiilor de artă românească, 1865-1918*, lucrare elaborată în cadrul Institutului de Istoria artei „G. Oprescu”, de către Carmen Liiceanu, Ioana Vlasiu, Theodor Enescu, Irina Fortunescu.

¹⁸ Georges N. Grant, *op. cit.*, p. 79.

¹⁹ Doina Păuleanu, *Pictori români la Balcic*, Monitorul Oficial, R.A., 2008, p. 8.

interioare, peisaje, vederi câmpenești, iar în perioada 1937-1940, a pictat interioare de biserici (Bistrița, Horezu, Polovragi, Novaci).²⁰

A pictat numeroase peisaje, flori, naturi moarte, interioare orientale, interioare boierești, dar a făcut și pictură de compoziție, cum ar fi, de pildă, *Dansul naiadelor*, cu picturi murale de dimensiuni mari (1,80 x 1,70 m), așa cum sunt cele trei panouri decorative intitulate *Păduricea de mesteceni*, *Spălătorese la Râul Târgului* și *Torcând pe Gruiu*, toate în ulei pe pânză în sala festivă a palatului administrativ din Câmpulung-Muscel.²¹ În cele trei lucrări, Nicolae Grant a insistat, în egală măsură, asupra pitorescului locurilor și asupra frumosului costum de Muscel, „[...] a cărei prezentare poate fi considerată document etnografic transpus în peisajul natural, atât de bogat în colorit și lumină a zonei Muscel, dar și asupra nobleței spațiului, a instantaneului unor priveliști inundate de lumină, cu bucuria, parcă, a redescoperirii naturii”²².

În 1935, din cauza unor greutăți financiare, Nicolae Grant a vândut casa din Câmpulung Muscel Băncii Naționale a României, care a transformat-o într-o casă de odihnă pentru salariații ei. Ulterior, casa a fost cedată Ministerului Sănătății, care a amenajat în ea un preventoriu T.B.C.

Cartea intitulată *Patru anotimpuri din viața unui om* a Reginei Maria a fost ilustrată cu desenele lui Nicolae Grant. De asemenea, Nicolae Grant a realizat unele proiecte de timbre pentru Societatea de binefacere „Țesătoarea”.

Despre activitatea artistică a pictorului Nicolae Grant a scris fiul său, urmărind cataloagele de expoziții personale și colective, precum și articolele publicate în presă, cu comentariile referitoare la expozițiile respective.

Criticul și istoricul de artă Petre Oprea a consemnat părerile cronicarilor și criticilor de artă, precum Virgil Cioflec, Ionel Jianu, George Oprescu, Petru Comarnescu, cu privire la expozițiile organizate de Nicolae Grant.²³

²⁰ Georges N. Grant, *op.cit.*, p. 80.

²¹ Ștefan Trâmbaciu, *Câteva date referitoare la prezența pictorului Nicolae Grant în Câmpulung Muscel*, în „Museum. Studii și cercetări științifice”, Golești-Argeș, 1980, p. 79.

²² *Ibidem*, p. 80.

²³ Petre Oprea, *Critici de artă în presa bucureșteană a anilor 1931-1937*, Editura Tehnică Agricolă, București, 1997, p. 67. Idem, *Critici și cronicari de artă în presa bucureșteană a anilor 1938-1944*, Editura Maiko, București, 1999, p. 78.

În lunga sa carieră artistică, care se întinde pe o perioadă de peste 50 de ani, a pictat peste 1000 de tablouri (desene, acuarele, guașe, tempera și uleiuri).²⁴

Ultima expoziție personală, unde a expus 38 de acuarele, a avut loc la Ateneul Român, în 1946, când pictorul avea 78 de ani. După această expoziție, Nicolae Grant a pictat copii după portretele originale ale strămoșilor săi, boierii Golescu, care i-au fost comandate de inginerul Nicolae Minescu, fostul director al INCOOP-ului. Portretele Zincăi Golescu, ale marelui ban Radu Golescu, Nicolae C. Golescu în costum de vânatoare și de aghiotant domnesc fac parte din expoziția de bază a Muzeului Golești.

În succinta prezentare a creației și personalității pictorului Nicolae Grant, împărtășim opinia criticului de artă Tudor Octavian, care a notat că acesta „[...] a îmbătrânit devenind tot mai britanic, într-o lume tot mai franțuzită, iar acuarelele lui conservă la superlativ parfumul epocii 1900. Nici un om instruit și care nu-i sărac sufletește nu rămâne indiferent la farmecul lor evocator”²⁵.

În prezent, lucrări realizate de pictorul Nicolae Grant se regăsesc în case de licitații din România, precum Alis²⁶ și Artmarkt²⁷. Prețurile cu care tablourile au fost vândute au variat între 230 de euro - cum ar fi lucrarea *Vas cu flori*, acuarelă 33x25,5 cm (București, 7 martie 2004) - ajungând până la 20.000 de euro, cum a fost cazul picturii intitulată *Printre flori*, ulei pe pânză, 55x 33,5 cm (București, 20 aprilie 2008).²⁸ În perioada cuprinsă între anii 1995 și 2011 au fost vândute 42 de lucrări, dintre care cinci au fost realizate în perioada când pictorul a călătorit în străinătate - Franța, Italia, Olanda - iar celelalte au avut ca teme peisaje din țară (*Valea Argeșului*, *Căpițe în Ardeal*, *Peisaj cu râu* etc.).²⁹

²⁴ Doina Păuleanu, *Singularitate și reconstrucție imaginară. Pictori români în Bretania*, Editura Arcane, București, 2010, p. 261.

²⁵ Tudor Octavian, *Pictori români uitați*, Editura Noi Media Print, București, 2008, p. 78.

²⁶ www.catalog-az.ro/catalog/alis-retrospectiva-pictura-sculptura-2013; catalog 522/17.01.2012, poziția 861; catalog 532/20.11. 2012, poziția 762;

²⁷ www.catalog-az.ro/catalog/artmarkt; catalog Artmarkt Licitația de toamnă – 2014-Top 100 Mari Maeștri ai Artei Românești; catalog Artmarkt Licitația de Crăciun 2014, o ediție aniversară (9/17 decembrie 2014) p. 162.

²⁸ Dan Tudor, *Indexul independent Tudor-Art, vânzări publice de artă România 1995-2011*, gallerya. Ro, 2012, p. 177.

²⁹ *Ibidem*, p. 177.

Nicolae Grant, 14 septembrie 1895
Fotografie din colecția Muzeului
Golești

Alexandrina N. Grant, ulei pe pânză
București, 1903, în colecția Muzeului
Golești

PAINTER NICOLAE GRANT (1868-1950) – OFFSPRING OF GOLEȘTI LINEAGE

Abstract

Effingham Grant, through his marriage to Zoe Racoviță, entered the ranks of the high society of Bucharest and was the one who founded the first English aristocratic family in the Wallachian principality, closely related - by alliance - with the famous boyars from Golești. The last child of the spouses Zoe and Effingham Grant, Nicolae, was born on April 21 / May 9, 1868, in the Belvedere mansion in Bucharest, which belonged to his maternal great-grandfather, the great chancellor Constantin (Dinicu) Golescu.

Throughout his entire artistic career, the painter N. Grant has participated in more than 40 individual and collective exhibitions and has painted more than 1000 paintings (drawings, watercolors, gouaches, tempera and oils).

Keywords: painting, Golescu family, Nicolae Grant.